
CRNOGORSKA POLITIČKA EMIGRACIJA NAKON 1921. GODINE

Novak Adžić

The intelligence service of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes closely monitored the political activity of the Montenegrin emigration from 1919 to 1941 and reported about it to the authorities of the Yugoslav state. The object of their most careful attention were numerous Montenegrins in exile who did not want or could not return to the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, since they were ideologically and politically unsuitable being keen opponents of the occupation and forced annexation of Montenegro which happened in 1918. After the death of King Nikola and dismissal of the Montenegrin legion in Italy in 1921, many of the Montenegrin political emigrants continued to operate on the European and American ground for the interests of the restoration of independent Montenegro. The points of the Montenegrin emigration were organized in Italy, France, Austria, Belgium, the Soviet Union, Great Britain, Argentina, USA and other states.

U Italiji je tokom 1921. godine izbio raskol među crnogorskim političkim emigrantima, da bi se taj sukob intenzivirao tokom 1922. godine. Emigranti su bili podijeljeni na pristalice i protivnike Jovana S. Plamenca. Glavnina crnogorske političke emigracije nalazila se u Italiji i Francuskoj. Tada počinje njeno osipanje i razur. Najveći dio emigranata se iz Italije vraća u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, ali nemali broj najupornijih i najdosljednijih opredjeljuje se da ostane u egzilu po brojnim evropskim i vanevropskim državama. Prva ličnost crnogorske političke emigracije

Jovan S. Plamenac odlazi 1923. godine iz Italije u SAD i nastavlja svoju političku djelatnost i oko sebe okuplja neveliku grupu egzilanata. Međutim, najznačajniji dio preostale crnogorske političke emigracije u Evropi, te Južnoj i Sjevernoj Americi svrstao se u tabor protivnika Plamenčeve politike. Protivnicima Plamenca priključili su se brojni ugledni članovi međunarodnih komiteta za nezavisnost Crne Gore, među kojima su i Luidi Kriskuolo, Aleksandar Divajn i Antonio Baldaći¹. Oni će se razići sa Jovanom S. Plamencem znatno prije nego što će se Plamenac, nakon dobijene amnestije 1925. godine, vratiti u Kraljevinu, Srba, Hrvata i Slovenaca. Tako članovi Međunarodnog komiteta za nezavisnost Crne Gore, čije je sjedište bilo u Njujorku, (Luidi Kriskuolo, Frederik E. Barnam, Eugen Korivo, Aleksandar Divajn i Antonio Baldaći) 6. marta 1924. godine u proglasu pod naslovom *Pacifikacija Crne Gore od strane Srbije*, navode i to da „ovaj Komitet ne priznaje autoritet Jovana S. Plamenca, ili njegovih pomoćnika, da djeluju u ime Crne Gore“.²

¹ List „Crnogorski glasnik“ bilježi da su političku djelatnost Jovana S. Plamenca koju je poduzimao na teritoriji SAD osudili „stari i oprobani prijatelji Crne Gore u inostranstvu“ prof. Aleksandar Devin, ser Robert Parkington, kanadski general Burham, predsjednik Crvenog krsta u Kanadi, profesor Makelar, Hugo Movinkel itd, pa dodaje da je „Centralni komitet za nezavisnost Crne Gore u Bolonji izbrisao Plamenca iz spiska svojih članova“ („Crnogorski glasnik“, Detroit, Mičigen, S.A.D, godina VIII, broj 31. 15. februara 1923, str. 4, članak „Povodom skandala Jovana Plamenca“). Predsjednik Centralnog komiteta za nezavisnost Crne Gore u Bolonji bio je prof. dr Antonio Baldaći.

² Biblioteka Istorijskog instituta u Podgorici, Radovi Vladimira Đ. Popovića, fascikla 113. Proglas je na engleskom jeziku i nosi naslov „The Pacification of Montenegro by Serbia!“. Vidi o tome i: Novak Adžić, „Crnogorski heroji Savo Raspopović i Petar Zvicer“, Cetinje, 2003. str. 161–162. i Dr Šerbo Rastoder, „Crna Gora u egzilu 1918–1925“, knjiga II, Podgorica, 2004, str. 523–524.

Od 1922. do 1931. godine u brojnim evropskim i vanevropskim državama djelovala je jednim dijelom organizovana crnogorska politička emigracija koja se borila za slobodnu i nezavisnu Crnu Goru, odnosno, za njeno izdvajanje iz Kraljevine SHS ili za preuređenje jugoslovenske države na (kon)federalnoj osnovi u kojoj bi Crna Gora bila ravnopravna država članica. Crnogorska politička emigracija brojala je nekoliko stotina bivših crnogorskih državnika, političara, ministara, diplomata, činovnika i oficira. Kako smo već naveli, još od 1921. godine nju su razdirale međusobne svađe i raskoli, podsticani od strane jugoslovenskih obavještajnih službi i pojedinaca koje je vrbovala. Međutim, uprkos raskolima i podjelama na različite struje i organizacije, jedna veća grupa Crnogoraca u egzilu je nastojala da se organizaciono i ideološki ponovo okupi i međusobno poveže sa ciljem aktuelizacije crnogorskog pitanja, vodeći propagandnu akciju u prilog obnove crnogorske države i nacionalnog oslobođenja Crnogoraca. Značajan dio crnogorskih lojalista po rasturanju crnogorske vojske u Italiji, smrti kralja Nikole u Francuskoj (1921) i prestanka djelovanja crnogorske Vlade u egzilu (1922–1923) dugo vremena je odbijao da se vrati u KSHS, a jedan dio njih odlučio je da trajno ostane u egzilu i tamo okonča svoje živote.

Crnogorska politička emigracija na evropskom i američkom kontinentu podržala je borbu crnogorskih zelenasa (federalista), (od 1925. godine Crnogorske stranke i njenog vođstva, koja je težila uspostavljanju (kon)federalne jugoslovenske države, u kojoj bi Crna Gora bila njen ravnopravni konstitutivni činilac. Značajan dio Crnogoraca je po povratku iz egzila, u vremenu između 1925. i 1939. godine, pristupio Crnogorskoj stranci i igrao značajnu ulogu u njoj (bivši crnogorski ministar profesor Pero Vučković, dr Božo Krivokapić, Jovo Popović, Krsto Zrnov Popović, Ivan Bulatović, Miro Mitrović, Ilija Vukmanović koji je ubijen 1936. prilikom Belvederskih demonstracija i brojni drugi).

Crnogorski patrioti i borci protiv srpske okupacije i aneksije Crne Gore bili su rasuti po mnogim zemljama širom svijeta i djelovali su u okviru brojnih nacionalnih i međunarodnih komiteta za nezavisnost Crne Gore, kao i u sastavu emigrantskih političkih organizacija na tlu Sjeverne i Južne Amerike i Evrope. Po povratku Jovana S. Plamenca u KSHS (februara 1925) kao neformalni vođa crnogorske političke emigracije istupao je bivši crnogorski ministar Milo Mitrov Vujović (umro u Parizu 1935), koji se nalazio na čelu Crnogorske narodne stranke seljaka i radnika, čije je sjedište bilo u Njujorku i Saveza nezavisnih Crnogoraca (Crnogorskog potpornog saveza), koji je izdavao list „Montenegrin herald“ („Crnogorski glasnik“)³ u Detroitu. Predsjednik Crnogorske narodne stranke seljaka i radnika (osnovane decembra 1923. u SAD) bio je Milo Vujović, potpredsjednici Pero Vučković i dr Pero Đ. Šoć⁴, sekretari Miro B.

³ Sačuvano je par desetina primjeraka lista „Crnogorski glasnik“. Inače, „Crnogorski glasnik“ je izlazio u Detroitu od 1917. do 1931. godine.

⁴ Dr Pero Đurov Šoć (Ljubotinj, 28. VI 1884, Beograd, 1. II 1966), doktor književnosti, državni činovnik, političar, pisac, novinar, publicista, bibliograf, naučni i kulturni radnik, ministar u više crnogorskih vlada u egzilu (1917–1922), potpredsjednik „Crnogorske narodne stranke seljaka i radnika“ (1924–1926). Osnovnu školu i gimnaziju učio je na Cetinju. Stekao je doktorat iz književnosti na Dižonskom univerzitetu u Francuskoj 1916. godine. Prije rata 1914. službovao je u Upravi pošta i telegrafa, Ministarstvu finansija, Glavnoj državnoj kontroli i Ministarstvu inostranih djela Crne Gore. Emigrirao 1916. godine u Francusku i bio u službi Dvora Kralja Nikole i Vlade u egzilu. U emigraciji je obavljao dužnost načelnika Ministarstva finansija, člana Državne kontrole, a u vladi Evgenija Popovića (1917–1919) bio je ministar prosvjete i crkvenih poslova i zastupnik načelnika Ministarstva finansija i građevina; u vladi Jovana S. Plamenca (1919–1921) obavljao je funkciju ministra pravde, da bi u vladi Milutina Vučinića (1921–1922) bio ministar spoljnih poslova. Bio je mason i pripadao loži „Italija“. Borio se dugo

Mitrović i Božo Vukov Krivokapić, blagajnik Blagoje Đ. Bajagić, a članovi Uprave: Bogdan Filipović, Krsto V. Martinović, Niko I. Vučković, Marko S. Popović, Špiro Kapa, Đorđije Đurđevac i Arso Š. Mitrović⁵. Crnogorska narodna stranka seljaka i radnika, imala je svoje ogranke i pristalice kako u SAD, Sjevernoj, tako i u Južnoj Americi (posebno u Argentini). Crnogorski emigranti koji su podržavali njenu političku ideologiju i zalagali se za nezavisnu Crnu Goru djelovali su i u nekoliko država u Evropi (Italiji, Velikoj Britaniji, Irskoj, Francuskoj, Turskoj, SSSR). U Londonu i Dublinu je tada djelovala crnogorska politička emigracija okupljena oko princa Mila Petrovića Njegoša (umro u Irskoj 22. novembra 1978), alajbarjaktara komandira Marka Zekovog Popovića⁶ (umro ili

i energično u egzilu za opstanak Crne Gore kao nezavisne države. Iz Francuske odlazi marta 1921. godine u Italiju i živi i politički djeluje u Rimu i Švajcarskoj do 17. januara 1926. godine, kada se vratio u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, priznavši novu državu i sa penzijom kao ministar na raspoloženju. Po povratku iz egzila nastavio je da se bavi književnim, publicističkim i naučnim radom. Reaktiviran je 1929. u državnu službu i postavljen za direktora PTT službe u Kraljevini Jugoslaviji. Jedan je od osnivača Društva za proučavanje istorije Crne Gore osnovanog u Beogradu 1933. Poslije Drugog svjetskog rata 1945. godine, penzionisan je kao bivši poštanski činovnik. Umro je 1966. u Beogradu. Ostavio je iza sebe značajni intelektualni opus. Njegova zbirka nalazi se u Arhivu Jugoslavije u Beogradu, a legat u Centralnoj narodnoj biblioteci „Đurđe Crnojević“ na Cetinju (Vidi opširniju biografiju dr Pera Šoća: Prof. dr Šerbo Rastoder, „Crna Gora u egzilu 1918–1925“, knjiga I, Podgorica, 2004. str. 412–414).

⁵ Vidi o tome „Montenegrin herald“ („Crnogorski glasnik“), godina IX, broj 48, Detroit, Mičigen, USA, 1. januara 1924. str. 3.

⁶ O Marku Zekovom Popoviću vidi i: Novak Adžić, „Alajbarjaktar Marko Zekov Popović u borbi za opstanak Crne Gore (1918–1934)“, „Crnogorski anali“, god. II, broj 5–6, Cetinje, jul 2014. str. 111–142.

ubijen u Londonu 26. oktobra 1934) i novinara i pisca Jovana Čubranovića (koji je živio u Parizu, a često je boravio u Italiji, Londonu i Dublinu). Njima se u borbi za nezavisnu Crnu Goru na tlu Velike Britanije pridružuje bivši srpski diplomata crnogorskog porijekla lingvista i pisac dr Vojislav Maksimov Petrović⁷ (izvršio samoubistvo ili ubijen u Londonu 27. novembra 1934). Crnogorci u egzilu koji su tendirali obnovi crnogorske države u Švajcarskoj su se okupljali oko inženjera Pavla Mišovog Popovića (umro u Švajcarskoj 1961), a u Francuskoj oko advokata i bivšeg crnogorskog ministra Vladimira Đurovog Popovića (umro ili ubijen u Nici 23. januara 1928), potom crnogorskog diplomate Andrije Prlje, bivšeg crnogorskog diplomate Jova Mišovog Popovića (iz Nice se

⁷ „Red Tape“, mart 1934: navodi: „M. Woislav Petrovich, čiji se zanimljivi članak o jugoslovenskoj državnoj službi spominje na drugoj strani, potomak je jedne od najstarijih crnogorskih porodica. Studirao je na Univerzitetu u Beogradu i Univerzitetu George Washington, SAD. Prije rata bio je ataše srpskog poslanstva u ovoj zemlji, a tokom rata, nakon što je jedno vrijeme bio cenzor u britanskom Ministarstvu odbrane, otišao je na predavanja u Americi za dobrobit Crne Gore i Srbije. Godine 1918, doveo je veliki broj jugoslovenskih volontera da se bore na Solunskom frontu. Godine 1923, postao je prvi sekretar jugoslovenskog Ministarstva unutrašnjih poslova i šef medijske uprave, ali je dao ostavku nakon nasilne aneksije Crne Gore od strane Jugoslavije i otišao da radi u Londonu kao novinar. Govori i piše tečno engleski, ruski, francuski, njemački, španski, italijanski, bugarski i srpski i objavio je 8 gramatika na različitim jezicima. Napisao je dvije knjige na engleskom, „Hero Tales and Legends of the Serbians“ („Priče o junacima i legende Srba“), i „Serbia, Her People, History and Aspirations“ (Srbija, njen narod, istorija i aspiracije), i posjeduje široko znanje o životu u Engleskoj počev od rada u sudu do novinara u Fleet Street-u“. (Tekst je u originalu na engleskom jeziku pohranjen u Arhivu Jugoslavije (AJ), Beograd, 44–522(1–28), predmet „Samoubistvo Vojislava M. Petrovića predašnjeg pisara srpskog poslanstva u Londonu“).

vraća na Cetinje 1938. godine i postaje član Glavnog odbora Crnogorske stranke), kao, takođe, i crnogorskog diplomate koji je univerzitetsko obrazovanje stekao na Kembridžu Labuda Tatara (umro 1976. u Francuskoj); te bivšeg ustanika, komite i oficira crnogorske vojske Toma Počeka i brojnih drugih. U Italiji se preostali dio crnogorske političke emigracije okupljao oko bivšeg ministra Kraljevine Crne Gore dr Pera Šoća (vratio se iz emigracije u KSHS 17. januara 1926), te komandira Milana Krljevića, poručnika advokata dr Krsta Nikovića (Ferara), komandira Krsta Vukovog Martinovića, (San Marino, kasnije otišao u Argentinu, u Buenos Aires), poručnika Milana M. Kosorića (Bergamo), dvorskog sveštenika Anta Jakšića (San Remo) i drugih. U Argentini su crnogorsku emigraciju od 1922. predvodili komandir Živko Mašanov Nikčević (iz egzila se vraća u Crnu Goru 1931), brigadir Krsto Zrnov Popović (iz Argentine odlazi u Belgiju 1929, a iz Belgije se vraća u Crnu Goru krajem 1931), Marko A. Matanović, Vasko Marojević, Ilija R. Kontić, barjaktar Filip Milošev Krivokapić i drugi; u Belgiji brigadir Marko Vučeračević (umro u Belgiji 1931), u Beču kapetan, bivši ustanik, komita, novinar dr Dušan Vukov Krivokapić (bio u emigraciji u Austriji i Njemačkoj do 1944. godine, kada dolazi u Zagreb i uključuje se u Crnogorsko državno vijeće dr Sekule Drljevića, te 1945. godine, prilikom bjekstva za Austriju, biva uhvaćen i strijeljan po presudi vojnog suda od komunista u Zagrebu 4. jula 1945. godine) i poručnik dr Božo Krivokapić (iz emigracije u Beču vratio se u Kraljevinu Jugoslaviju 1935, kasnije izabran za potpredsjednika Crnogorske stranke, ubijen od četnika u Kotoru 2 jula 1944); u Egiptu (Aleksandrija) Crnogorce predvode Dušan A. Drecun, bivši otpravnik poslova crnogorskog poslanstva u Carigradu, te oficir Radisav Nikezić, a u Albaniji oficir Petar Markov Pekić (ubijen od strane srpske tajne policije u Albaniji 1934). U SSSR stavove crnogorske emigracije zastupali su brigadir Ivan

Bulatović (vraća se u Crnu Goru 1939), komandir Vojin Lazović iz Kuća (umro u Moskvi 1933) i komandir Andrija Stanković.

Od 1927. godine u SAD Crnogorci, u borbi za slobodnu i nezavisnu Crnu Goru, se politički i propagandno okupljaju i oko pisca Nikole Petanovića-Naiada iz San Franciska (umro ili ubijen u San Francisku 1932.), koji je uređivao časopis „The Montenegrin mirror“ („Crnogorsko ogledalo“) 1927–1931⁸.

Djelovanje crnogorskih političkih emigranata bilo je konstantno praćeno i nadzirano od strane diplomatskih i vojno-policijskih obavještajnih službi Kraljevine, Srba, Hrvata i Slovenaca, koje su bile u rukama Aleksandra Karađorđevića i vlade Nikole Pašića. Izvještaji su redovno slati Ministarstvu inostranih dela KSHS i služili su kao osnov za planiranje aktivnosti za neutralizaciju djelovanja crnogorske emigracije, a time i crnogorskog pitanja.

O tome govori i sljedeći arhivski dokumenat iz obavještajnog odsjeka Ministarstva inostranih djela KSHS u Beogradu od 17. februara 1926. godine (koji se ovdje po prvi put objavljuju):

⁸ Prvi broj časopisa „The Montenegrin Mirror“ izašao je u San Francisku jula 1927. godine. Uređivao ga je Nikola Petanović-Naiad. Ukupno je izašlo 13 brojeva od 1927. do kraja 1931. Posljednji broj izašao je decembra 1931. godine. Rješenjem Ministarstva unutrašnjih djela KSHS, broj 6684 od 8. avgusta 1927. zabranjen je ulaz i rasturanje u KSHS časopisa „The Montenegrin mirror“ („Crnogorsko ogledalo“), koji je izlazio u San Francisku na engleskom jeziku. U toj zabrani navodi se da se radi o „crnogorskom separatističkom listu“. (Vidi o tome: AJ, 371-79-478, MSP Odeljenje za štampu–Kraljevskom poslanstvu Vašington, Beograd 18. 8. 1927. Slobodan B. Medojević, „Crnogorska iseljenička štampa u SAD u izvještajima jugoslovenskih diplomata“, „Matica“, br. 56/57, godina XV., zima 2013. proljeće 2014, Cetinje–Podgorica, str. 471.

„Ministarstvo Inostranih Dela
Obaveštajni odsek.
Francuska Br.3.
17-II-1926
Beograd.

KRALJEVSKOM POSLANSTVU

VAŠINGTON.

Prema obaveštenjima, koje je dobilo Kraljevsko poslanstvo u Parizu⁹, boljševički komitet je otpočeo razvijati propaganda među crnogorskim emigrantima u Francuskoj za osnivanje nezavisne crnogorske republike. Sam boljševički ambasador u Parizu dao je za tu propagandu već 15.000 franaka¹⁰. Pored toga njegovi agenti vrbuju naše đake za organizaciju nekakvog studentskog udruženja svih južnih slovena. Prvi sastanak, tog udruženja koje je imao da se održi prije dve nedjelje, nije uspeo zbog sukoba naših đaka i makedonskih bugaraša.

Prednje se dostavlja radi znanja kao lična informacija.

Po naredbi ministra,
Šef Obavještajnog Odseka,¹¹

Dostavljeno:
Svima poslanstvima;
Đeneralštabu“.

⁹ Jugoslovenstvo poslanstvo u Parizu se smatralo diplomatskim centrom preko kojeg su sabirane slične informacije i one su dalje distribuirane obavještajno-diplomatskim kanalima.

¹⁰ Misli na sovjetskog ambasadora u Parizu

¹¹ Potpis nečitak mada bi se mogao pripisati D. Živkoviću.

CRNOGORSKA EMIGRACIJA U PARIZU

„U Italiji gotovo više nema crnogorskih emigranata i oni su se svi sklonili u Francusku, naročito Pariz, a mnogi su se povratili svojim domovima. Ostatak emigracije, koja možda broji u Parizu oko 200, stoji u jednoj federativnoj organizaciji na čelu sa Milom Vujovićem, bivšim ministrom finansija u Plamenčevom kabinetu. Na čelu emigracije nalaze se pored Vujovića i Milan Krljević, bivši naš oficir, biv. načelnik ministarstva vojnog iz Plamenčevog kabineta, i Dušan Drecun. Vođe emigracije su mediokriteti i nesposobni su za kakve avanture većega stila no sama evropska situacija pomaže ih a naročito posle italo-albanskog pakta.

Milo Vujović, Milan Krljević, obišli su Beč, Grac, a Vujović je pre dva meseca bio i u Rimu, gde se sastajao sa svim viđenijim ličnostima. Sam Krljević priznaje javno da je imao sastanke u Beču sa Fan Noliem, eksponentom Sovjeta za Balkan i da ga je ovaj doveo u vezu sa ovamošnjim Sovjetskim Ambasadorom. Krljević se povratio pre petnajestinu dana a u Beču se zadržao Milo Vujović i Dušan Drecun. Od ove dvojice morao je jedan otići do Moskve ali mi izgleda da je Vujović sam obišao Moskvu.¹² Dušan Drecun stupio je u vezu sa glavnim agentom Sovjeta za Balkan Vlahovom¹³ i pre neki dan je štampao jednu svoju izjavu sa slikom u komunističkom listu „Balkanska federacija“. Sama federativna ideja ovdašnje crnogorske emigracije jasno ističe protektorat Sovjeta jer to je davna ideja Vlahova inspirisana od Moskve.

¹² O pokušajima crnogorske emigracije da nađu utočište u Rusiji piše dr Ivo Jovičević, u svojim memoarima: „O ljudima i događajima–sjećanja jednog federaliste“, Cetinje, 1995.

¹³ Dimitar Vlahov (Kukuš, Grčka, 8. novembar 1878. – Beograd, NR Srbija, 7. april 1953), profesor, publicista, revolucionar, političar. Školovao se u Kukušu, Solunu, Sofiji, Švajcarskoj i Njemačkoj, a diplomirao je hemiju na Univerzitetu u Sofiji (Bugarska). Bio je istaknuti pripadnik makedonskog nacionalno-oslobodilačkog pokreta. Poslije završetka prvog svjetskog rata postao je generalni konzul Bugarske u Odesi, a zatim u Beču.

Do sada se još emigracija nije sasvim organizovala jer tek iza italo-albanskog pakta dobija ova zemljište za rad i s toga sada Vujović obilazi Rim – Beč a vjerovatno i Moskvu pa će se tek docnije dati direktno akciji. Za sada se još luta: neki predlažu princa Mihaila i obrazovanje vlade a to naročito dolazi od Italije i Balkanskog Komiteta iz Londona i na tome planu aktivno radi Jovan Čubranović, agent Rima, koji živi u Parizu, u poslednje vreme je mnogo na putu. Sam Crnogorski komitet: Vujović, Krljević, Drecun (sekretari: Labud Tatar, koji se tu skoro povratio iz Nikšića, i Dušan Krivokapić, odmetnik iz Nikšića, koji je došao pre kratkog vremena iz Italije) izgleda da su momentalno više raspoloženi Sovjetima i tada naravno ne bi ušao u kombinaciju princ Mihailo, koji sada stanuje u Parizu. No za sada se još ne zna ništa sigurno jer se Vujović sa svoga puta nije do ovoga časa povratio ali prema izjavi Drecuna u Balkanskoj federaciji izgleda da je došlo do sporazuma sa Sovjetom.

Jedan je od potpisnika „Majskog manifesta“ u Beču 1924. godine, kojim VMRO usaglaša svoje djelovanje sa komunističkim partijama Balkana. Poslije toga, Vlahov je opozvan od strane bugarske vlade sa funkcije generalnog konzula u Beču. Pisao je često u listu „Balkanska federacija“ koji je izlazio u Beču zalažući se za prava makedonskog naroda, ugroženih od strane jugoslovenskog režima. Zalagao se i za prava Crne Gore i crnogorskog naroda u jugoslovenskoj državi. Vlahov je odbacivao terorističke metode djelovanja VMRO pod uticajem Vanče Mihailova. Vlahov je član Bugarske komunističke partije (1925–1944). Živio je i politički djelovao u Sovjetskom Savezu od 1936. do 1944. Sarađivao je sa Georgi Dimitrovom. Bio je urednik emigrantskog „Makedonskog dela“ u Beču, Berlinu i Parizu. Antifašista i antinacista po uvjerenju i djelovanju. Bio je predsjednik Narodnog fronta Makedonije, a poslije i predsjednik SSRN Makednoje, te član jugoslovenske delegacije na konferenciji u Parizu 1946. Bio je predsjednik Prezidijuma Narodne Skupštine NR Makedonije (1946–1947), a na Kongresu KPJ 1952 postao je član Centralne revizione komisije KPJ. Umro je u Beogradu 7. aprila 1953. (O Dimitri Vlahovu vidi: Gustav Vlahov, „Biografija Dimitra Vlahova“, Skoplje, 1966 i „Makedonska enciklopedija“, MANU, Skoplje, 2009).

Italija nastaje da pokrene pitanje Crne Gore samo želi da se ovo pitanje vodi iz Pariza uz pripomoć Londonskog Balkanskog Komiteta i zato se opaža aktivnost milanskog – bergamskog – bolonjskog komiteta za obnovu Crne Gore, u kome je glavni Antonio Baldaći i Crnogorci Jovan Čubranović i neki Milan Kosorić, vojni begunac iz Bosne, koji se momentalno nalazi u Beču. Po belgijskoj i drugoj stranoj štampi ubacivao je vesti Jovan Čubranović. Crnogorski Komitet na čelu sa Milom Vujovićem do sada nije prekinuo kontakt sa Jovanom Čubranovićem, koji održavao veze sa ovim u ime Italije, i tek će se po povratku Vujovića iz Beča definitivno rešiti koja će se struja prihvatiti. Do sada „komitet“ je bio malo pomagat od ovdašnjeg sovjetskog ambasadora Rakovskog a izgleda mi da je morao primiti i koju sumu od Čubranovića, koji je u više mahova primao iz Rima povećе sume novaca.

Što se tiče Dušana Krivokapića, crnogorskog odmetnika, stvar stoji ovako: on je iz Rima pozvan od Vujovića a u poslednje vreme je održavao kontakt sa Italijanima u cilju predstojeće akcije. Italijani su mu do sada po drugi put izdali sertifikat tipa / Nanzenovog, koji mu je sada zadržan u ovd. policijskoj prefekturi. Bilo bi veoma zgodno da se poradi da mu se ovaj sertifikat više ne povrati i ako je moguće da se uzme i na osnovu njega da se protestuje u Ligi Naroda za zloupotrebu ovih sertifikata pa čak i navesti da je ovde slučaj jednog odmetnika itd. Milo Vujović takođe ima ovakav sertifikat ali ne znam da li putuje sa njim.

Krivokapić za sada ne misli da sprovodi odmetničku akciju ali ako usvoje predloge Italije o proklamovanju princa Mihaila za kralja i osnivanje vlade onda će se on nasigurno poduhvatiti odmetničke akcije sa Krstom Popovićem koji je u Americi, i sakupiće ostatke odmetnika koji se nalaze po Albaniji i Crnoj Gori a takođe će stupiti u vezu sa makedonskom organizacijom i kačacima. On sada traži amnestiju ali ne pristaje da se povrati natrag bar za sada i ja sam neznam da li da se predloži za amnestiju.

Za sada kao što napred rekoh još se ne može ništa tačnijeg konkretnijeg saznati odnosno ove emigracije jer se i ona nije još opredijelila niti je izabrala sredstva za dalju akciju“. ¹⁴

¹⁴ Arhiv Jugoslavije (AJ), Beograd, 371/20/28)